

✎ Gör en livscykelanalys

Idag strävar många forskare inom textilhantering efter att på olika sätt bidra till att möjliggöra en cirkulär process, ett slutet kretslopp där uttjänta textilier används för att skapa nya produkter. Låt eleverna försöka komma på och göra en lista av allt i ett klädesplaggs livscykel som påverkar miljön – från exempelvis odling av bomull, framställning av textilfibrer, tillverkning av tyg, färgning och så vidare, inklusive alla transporter, tills plagget inte längre går att använda. Hur påverkas miljön vid varje steg? Vad kan göras för att minska dessa miljövavtryck? Hur kan vi gå tillväga för att skapa ett cirkulärt förlopp? (Se även spalten nedan, där vi tipsar om en avhandling och fler övningar.)

Släng inte gamla kläder!

Idag förbränns en stor del av våra avlagda textilier, bland annat eftersom mycket slängs i soporna. Men det finns bättre sätt att hantera kläder vi inte längre vill behålla.

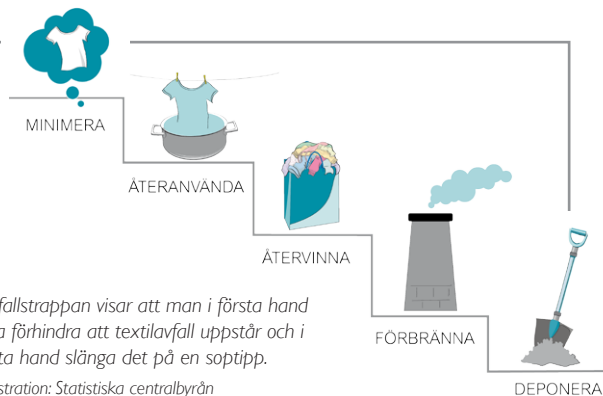
– Återanvändning är det bästa ur miljösynpunkt. Genom att någon annan tar över de kläder du inte behöver förlängs livet för plaggen och behovet av nyttillverkning minskar. Under ett plaggs livscykel är det nämligen produktionen som kostar mest för miljön, säger Åsa Östlund, forskare vid RISE, Research Institutes of Sweden, och biträdande programchef för forskningsprogrammet Mistra Future Fashion, där man studerar hur textiltillhandtaget under ett plaggs livscykel kan utvecklas till att påverka miljön minimalt (se mistrafuturefashion.com/sv).

Om de avlagda kläderna och textilierna inte är i ett sådant skick att de kan fungera som avsett kan de fortfarande komma till nytta på andra sätt.

– Dels kan materialet användas som exempelvis isolering, dels kan det bli ny tråd, via mekanisk eller kemisk återvinning. Mekanisk återvinning är minst miljökrävande men i processen slits textilfibrerna, vilket inte är ett problem vid kemisk återvinning. Återvinningen av textilavfall från Sverige sker framför allt på återvinningsanläggningar utomlands, i bland annat Tyskland och Holland. Men än så länge är det en mycket liten andel nyproducerade plagg som består av återvunna textilfibrer och dessa är ofta relativt dyra. Det hoppas jag kommer ändras framöver, säger hon.

Läs mer

- *Textilåtervinning – Tekniska möjligheter och utmaningar*, Naturvårdsverket 2015
- *Förslag om hantering av textilier – Redovisning av regeringsuppdrag*, Naturvårdsverket 2016
- *Exports of Nordic used textiles: Fate, benefits and impacts*, Nordiska ministerrådet 2016
- *Kemikalier i textilier – Risker för människors hälsa och miljön*, Kemikalieinspektionen 2015
- *Plockanalyser av textilier i hushållens restavfall – En kartläggning av mängder och typ av kläder, hemtextilier och skor*, SMED (Svenska MiljöEmissions-Data) 2016

Avfallstrappan visar att man i första hand ska förhindra att textilavfall uppstår och i sista hand slänga det på en soptipp.

Illustration: Statistiska centralbyrån

✎ Vart tar dina kläder vägen?

Vad ska man göra med klädesplagg man inte längre vill ha kvar? Ge eleverna i uppgift att:

- ta reda på om det finns second hand-butiker i närheten, som tar emot kläder, och vad butikerna gör med vinsten samt med kläder som inte säljs.
- ge exempel på några återvinningsstationer som har behållare för kläder och ange vilka som ansvarar för dessa.
- ta reda på var den närmaste återvinningscentralen finns och hur textilier som lämnas in där hanteras. Insamling av textilavfall omfattas av avfallsagstiftningen men inte insamling för återanvändning.
- undersöka om det finns klädbibliotek/klädotek i närheten, som tar emot kläder.
- leta efter lokala loppmarknader där man kan skänka eller sälja begagnade kläder.
- ge exempel på några internetsajter där man kan skänka eller sälja begagnade kläder.
- undersöka om det finns klädbutiker i närheten där man kan lämna avlagda kläder och fråga vad som händer med textilierna.
- undersöka om det arrangeras klädbytardagar i närheten. Naturskyddsföreningen anordnar till exempel årligen en klädbytardag på flera orter i Sverige.

Maj 2018

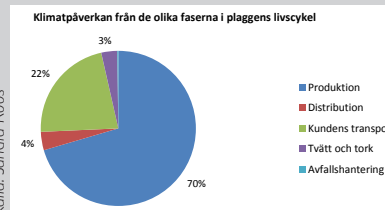
Foto: pixabay.com

Måndag Tisdag Onsdag torsdag Fredag Lördag Söndag

v. 18	30	Valborg 1 <i>Första maj</i> 	Filip, Filippa 2	John, Jane 3	Monika, Mona 4	Gotthard, Erhard 5	Marit, Rita 6
v. 19	Carina, Carita 7	Åke 8	Reidar, Reidun 9	Esbjörn, Styrbjörn 10 <i>Kristi Himmelsfärdsdag</i>	Märta, Märta 11	Charlotta, Lotta 12	Linn, Linnea 13
v. 20	Halvard, Halvar 14	Sofia, Sonja 15	Ronald, Ronny 16	Rebecka, Ruben 17	Erik 18	Maj, Majken 19 <i>Pingstafton</i> 	Carola, Karolina 20 <i>Pingstdagen</i>
v. 21	Konstantin, Conny 21 <i>Annandag pingst</i>	Hemming, Henning 22	Desideria, Desirée 23	Ivan, Vanja 24	Urban 25	Vilhelmina, Vilma 26	Beda, Blenda 27 <i>Mors dag</i>
v. 22	Ingeborg, Borghild 28	Yvonne, Jeanette 29	Vera, Veronika 30	Petronella, Pernilla 31	1	2	3

Avhandling om kläder

Forskaren Sandra Roos, verksam vid Swerea, har bedömt kläders miljöpåverkan utifrån ett livscykelperspektiv och disputerade vid Chalmers tekniska högskola i januari. Se diagrammet nedan och avhandlingen "Advancing life cycle assessment of textile products to include textile chemicals – inventory data and toxicity impact assessment". Forskningen finansierades främst inom Mistra Future Fashion.

Källor: Sandra Roos

Övningar

Elevhäftet "Förebygg avfall" och lärarhandledningen "Förebygg avfall – En idékatalog för natur-/teknikundervisning med fyra teman om avfallsförebyggande" har getts ut av Nordiska ministerrådet och finns på norden.diva-portal.org.

Övningarna "Följ T-shirten", för årskurs 7–9, "Pryldetektiverna", för årskurs F–6" samt "Återvinna och återanvända", för årskurs F–3, finns på www.naturskyddsforeningen.se.